

Västerviks kommun
vasterviks.kommun@vastervik.se

2019-10-23
1 (19)
Dnr-SI 2019:5760

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Överumsskolan i Västerviks kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Överumsskolan F-6 avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Överumsskolan F-6 i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver i ökad utsträckning skapa förutsättningar för lärarna att samverka och rektorn behöver mer systematiskt följa upp undervisningens kvalitet och genomförande.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att eleverna i högre grad görs delaktiga i planering och utvärdering av arbetsområden.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med personalen systematiskt följa upp och analysera resultaten av skolans arbete med trygghet och studiero samt utveckla elevernas delaktighet i detta arbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver i högre grad ge lärarna förutsättningar att diskutera bedömning och betygssättning inom skolan och i ett större sammanhang.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 23 april 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till

skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till,

Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens

diarienummer för granskningen (dnr– SI 2019:5760) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn följer upp och analyserar skolenhetens kunskapsresultat. Rektorn följer även upp utbildningen men behöver utveckla ett mer systematiskt arbete med att följa upp undervisnings kvalitet och hur värdegrundsuppdraget och jämställdhetsarbetet integreras i undervisningen. Rektorn behöver även i högre grad leda det pedagogiska arbetet och skapa förutsättningar för lärarna att samverka.

Rektorn följer upp och analyserar skolenhetens kunskapsresultat. Av ingiven dokumentation och intervju med rektorn och lärare framgår att rektorn tidigare följt upp och analyserat kunskapsresultaten en gång per läsår, men från och med denna termin kommer det att göras två gånger per läsår då förvaltningen efterfrågar detta. Lärarna rapporterar in sin bedömning gällande elevernas kunskapsutveckling i årskurs 1-5 samt betyg för årskurs 6 i en digital lärplattform. Rektorn sammanställer och analyserar resultaten på skolnivå för varje ämne för att följa utvecklingen över tid. Det är enligt rektorn för få elever på skolan för att det ska vara meningsfullt att följa upp resultaten årskursvis. Däremot jämför rektorn exempelvis flickors och pojkars resultat över tid. Rektorn tar även del av sammanställning av nationella prov i årskurs 3 och 6. Analysen av dessa visar enligt rektorn att det till största del är godkända resultat på nationella proven, men att det finns vissa delar som behöver förbättras. Rektorn uppger att det är få elever som når de högre betygen och att det finns många elever som når E, men inte högre. Detta bekräftas även av nationell statistik över betyg för årskurs 6, läsåret 2017/2018 där det framgår att den genomsnittliga betygspoängen är lägre i samtliga ämnen för skolenheten i jämförelse med riket. Rektorn menar att orsaken till detta bland annat är faktorer som skolan har svårt att påverka. Det

framgår vidare av granskningen att rektorn presenterar resultaten för lärarna på ett personalmöte och att de har fört vissa diskussioner kring de sammanställda resultaten. Lärarna har utifrån resultaten för den egna klassen funderat över hur de ytterligare kan utveckla den egna undervisningen. Av intervjuer framgår dock att varken lärarna eller elevhälsans representanter har varit involverade i uppföljning och analys av skolenhetens resultat på en aggregerad nivå, utan diskussionerna har handlat om enskilda individer och den egna undervisningen.

Rektorn genomför till viss del utvecklingsåtgärder, men de saknar koppling till genomförd analys. Av ingiven dokumentation och intervju med rektorn framgår att rektorn i sin analys inte har identifierat behov av att utveckla undervisningen i något specifikt ämne. Rektorn uppger att de ännu inte har någon agenda för läsårets utvecklingsarbete men att de har tankar på att fokusera på tillgänglig lärmiljö. Under detta läsår har de dock satsat på ett projekt kring pulshöjande aktiviteter, vilket förhoppningsvis kommer att gynna de flesta elevers måluppfyllelse och studieron. Effekterna av detta kommer att följas upp på olika sätt enligt rektorn. Vidare framgår av granskningen att resursfördelningen på skolan sker under medverkan av rektorn, lärare och elevhälsan. Av intervjuer framgår att resursfördelningen utgår från de behov som finns och att det är rektorn, lärarna och elevhälsan som tillsammans diskuterar detta. Rektorn följer delvis upp effekten av resursfördelningen och vid behov görs förändringar. Rektorn uppger att han inte systematiskt följer upp faktorer såsom lokaler och personaltäthet, utan om det finns behov av förändring så får rektorn muntliga signaler av lärarna. Enligt rektorn fungerar det bra eftersom det är en så liten skola.

Det bedrivs inte ett tillräckligt strategiskt jämställdhetsarbete på skolan. Av intervjuer med rektorn, lärarna och representanter för elevhälsan framgår att de för närvarande inte bedriver något strategiskt jämställdhetsarbete på skolan. Lärarna och rektorn är överens om att det inte finns något behov av det. Av rektorns uppföljning framgår att det inte är någon skillnad i resultat för flickor och pojkar när det gäller exempelvis måluppfyllelse, betyg eller antal kränkingsanmälningar. Lärarna beskriver också att de inte gör någon skillnad på flickor och pojkar och eleverna beskriver att de blir behandlade likvärdigt oavsett kön.

Rektorn behöver utveckla ett mer systematiskt arbete med att följa upp undervisningens kvalitet och hur värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen. Granskningen visar att rektorn till viss del följer upp undervisningen men att det inte görs systematiskt. En del i uppföljningen av undervisningens kvalitet sker med stöd av elevernas måluppfyllelse och betyg. Rektorn och lärarna beskriver dock att det inte har genomförts några planerade lektionsobservationer under de senaste läsåren, men att

rektorn gjort flera korta och spontana besök i klassrummen. Rektorn beskriver att undervisningens kvalitet och genomförande även följs upp via informella samtal med lärare och vid medarbetarsamtal. Även specialpedagogen återkopplar till rektorn om det finns några dilemman kring enskilda elever eller grupper. Rektorn beskriver att hans ledarskap utgår från att han ger lärarna stort utrymme att själva styra sin undervisning och att han vid behov skapar förutsättningar för dem att undervisa. Av rektorns och lärarnas beskrivning av uppföljningen av hur normer och värden ingår i undervisningen framgår att det inte sker i strukturerad form utan genom spontana lektionsbesök då rektorn lyssnar på samtalsklimatet och genom informella samtal med elever i korridorer och i matsalen. Värdegrundsarbetet diskuteras även på medarbetarsamtal. Lärarna berättar att rektorn uppmuntrar dem att arbeta med normer och värden och att de pratar om detta vid spontana möten eller i samband med informella samtal.

Rektorn behöver även i högre grad leda det pedagogiska arbetet och skapa förutsättningar för lärarna att samverka. På skolan har de från och med detta läsår gjort förändringar i mötesstrukturen. De har infört arbetslagsmöten för årskurs 1–3 och 4–6 samt elevhälsomöten, där elevhälsan, lärarna och rektorn deltar. Utöver dessa möten har de elevhälsolagsmöte, där elevhälsan och rektorn deltar samt personalmöten. Av intervjuer framgår att de ännu inte har strukturerat upp vilka frågor som ska behandlas på arbetslags- respektive personalmöten. Rektorn berättar att lärarna har efterfrågat forum för gemensamma diskussioner och därför har de nu infört arbetslagsmöten. Lärarna beskriver att hittills har de inte haft några forum där de diskuterat undervisningen utan det har skett via informella möten och rektorn har inte följt upp dessa diskussioner. Lärarna berättar även att de inte har några ämneslag eller andra forum där de diskuterar undervisning kopplat till ämnen. Även dessa diskussioner förs spontant eller vid informella möten och följs inte heller upp av rektorn. På elevhälsolagsmöten, kommer som tidigare enskilda elevärenden att tas upp, medan elevhälsomöten kommer att fokusera på att elevhälsan tillsammans med lärarna ska börja arbeta mer främjande och förebyggande på gruppnivå. Agendan för mötena ska styras utifrån de behov som framkommer från lärarnas nulägesbeskrivning. Elevhälsans representanter upplever att det finns behov av att utveckla strukturer och systematik för arbetet på skolan. De anser att verksamheten blir sårbar när arbetet bygger på att personer pratar spontant med varandra. Även av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att mycket information till rektorn sker muntligt genom informella möten och rektorn uppger att informationen inte dokumenteras. Icke legitimerade och nyanställda lärare får viss introduktion på skolan. Rektorn uppger att han besökt de nyanställda lärarnas lektioner korta stunder och att han haft samtal med dem om deras behov för att utföra uppdraget. Vidare har rektorn

bett övriga lärare att ta hand om de nyanställda. Rektorn kommer att följa upp kompetensen hos de nyanställda lärarna vid medarbetarsamtalen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver i ökad utsträckning skapa förutsättningar för lärarna att samverka och rektorn behöver mer systematiskt följa upp undervisningens kvalitet och genomförande.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet med att leda och organisera det pedagogiska arbetet på skolan. Granskningen visar att rektorns ledning av det pedagogiska arbetet är otydlig och till största del består av informella möten som saknar systematik och struktur. Av granskningen framgår vidare att det pågår ett förändringsarbete gällande mötesstruktur på skolan. Agendan för de olika mötena har dock ännu inte fastställts, vilket leder till en otydlighet gällande vilka frågor som ska diskuteras i vilket forum. Vidare framgår att rektorn inte systematiskt följer upp undervisningens kvalitet och genomförande vilket begränsar rektorns möjlighet att få en bild av om det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen.

Av 4 kap. 3–4 §§ skollagen framgår att rektorn ska ansvara för att en systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen i förhållande till de nationella målen genomförs under medverkan av personal och elever. Enligt Lgr 11, avsnitt 2.8 ansvarar rektorn för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98, S. 28 och 29) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, framgår att det är viktigt att rektorn följer upp hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkat elevers lärande och utveckling. Utgångspunkten är de nationella mål och de områden som man har beslutat att fokusera i utvecklingsarbetet. Personalen behöver få återkoppling på sin undervisning från rektorn samt från kollegor. Genom kollegialt lärande kan personalen strukturera sitt utvecklingsarbete och använda kunskaperna i det dagliga arbetet.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att leda och utveckla arbetet med att skapa mötesstrukturer med innehåll som ger lärarna möjlighet att samverka för att utveckla undervisningen. Vidare rekommenderas rektorn att systematiskt följa upp och dokumentera undervisningens kvalitet och genomförande för att kunna utöva ett tydligt och ändamålsenligt pedagogiskt ledarskap.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter. 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att undervisningen är strukturerad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Lärarna använder olika metoder för att individanpassa undervisningen, stärka elevernas självförtroende och motivation att lära samt reflektera över sitt lärande. Undervisningen ger dock eleverna en begränsad möjlighet att påverka undervisningens arbetsformer och innehåll samt att utvärdera undervisningen, vilket därav behöver utvecklas.

Undervisningen är strukturerad, och eleverna ges ett aktivt lärarstöd. Syftet med undervisningen tydliggörs på varierande sätt, vilket bidrar till att eleverna vet vad de ska lära sig. Av lärarintervjuer framgår att lärarna till största delen enskilt planerar sin undervisning utifrån kursplanernas syfte och centrala innehåll. Enligt lärarna har det tidigare inte funnits några forum för dem att diskutera planering av undervisningen, men från och med höstterminen har arbetslagsmöten införts, där de har möjlighet att diskutera frågor kopplat till undervisningen. Lärarna beskriver att de, beroende på elevernas ålder och mognad tydliggör målen och syftet med undervisningen, exempelvis genom att använda Skolverkets kunskapskrav i enklare svenska (Heja). Detta bekräftas även av elevintervjuer. Undervisningen består vidare av varierade arbetsformer och arbetssätt och eleverna får ett aktivt lärarstöd. Lärarna beskriver att de i sin planering får med olika moment så att lektionerna och arbetsområdena är varierade för eleverna. Eleverna ger exempel på att lärarna brukar göra undervisningen intressant och rolig genom att lärarna bemöter dem positivt och genom att arbetssätt och arbetsformer varierar. Den observerade undervisningen består av såväl gemensamt arbete i helklass, som enskilt arbete och grupparbete.

Lärarna använder olika metoder för att individanpassa undervisningen samt stärka elevernas motivation att lära. Lärarna beskriver att undervisningen individanpassas exempelvis genom arbetsformer, arbetssätt och uppgifter av olika svårighetsgrad.

Lärarna berättar att de tillsammans med specialpedagogen har diskuterat individanpassningar. I planeringen har lärarna med uppgifter som dels stödjer de elever som har behov av extra anpassningar och som dels utmanar de elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. I sin undervisning har lärarna även muntliga genomgångar på olika nivåer. Elever berättar att det finns olika svårigheter på uppgifter och att det finns extrauppgifter om de är färdiga med en uppgift. Enligt lärare och elever anpassas även undervisningen genom att arbetsformerna varieras och genom att eleverna arbetar med olika typer av uppgifter under lektionerna. Vidare beskriver lärarna att deras roll varierar beroende på lektionens innehåll och upplägg. Ibland har de rollen som en föreläsare, men oftast är de coacher som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. Detta gör de exempelvis genom att få eleverna att vilja, våga samt ta eget ansvar. Eleverna beskriver att de får hjälp och stöd av lärarna och att lärarna uppmuntrar dem att försöka igen om de tycker att något är svårt. Av lektionsobservationer framgår att under tiden som eleverna arbetar interagerar lärarna med dem och hjälper till och uppmuntrar dem så att de kommer vidare i sin kunskapsutveckling.

Eleverna får möjlighet att reflektera kring sitt eget lärande men arbetet med att göra eleverna delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen kan utvecklas. Lärarna beskriver olika metoder som de använder för att ge eleverna möjlighet att ta ansvar för och reflektera över sitt eget lärande. Någon lärare beskriver att hen har intervjuat elever om deras roll i undervisningen och vad de utmanas av och att detta följs upp vid utvecklingssamtalen. Andra exempel som lärarna beskriver och som även framgår av lektionsobservationer är att det genomförs mindre muntliga utvärderingar där eleverna får reflektera över sitt eget lärande efter arbetsuppgifter eller lektioner och att de använder kamratbedömning som metod. Vidare beskriver lärarna att eleverna ges möjlighet att prova och välja olika strategier för sitt eget lärande för att upptäcka hur de lär på bästa sätt i olika ämnen. Exempel på detta är att eleverna har möjlighet att använda tankekartor, skriva stödord eller rita bilder.

Granskningen visar dock att elevernas möjlighet till delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen är begränsad. Lärarna ger exempel på hur eleverna kan ges möjlighet att utöva elevinflytande både gällande planering och utvärdering av undervisningen, men att det inte är ett samlat arbete som görs kontinuerligt och strukturerat. Exempelvis kan eleverna få välja arbetssätt och fördjupningsområde. Någon lärare beskriver att eleverna ges möjlighet att utvärdera undervisningen i samband med att de har arbetat färdigt med ett kapitel i arbetsboken och några lärare uppger att eleverna muntligt kan ge respons på undervisningen, men att eleverna inte på ett strukturerat sätt har utvärderat undervisningen. Lärarna har dock inte

diskuterat i arbetslaget hur de arbetar med eller kan utveckla arbetet med elevernas inflytande vad gäller planering och utvärdering av undervisning

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att eleverna i högre grad görs delaktiga i planering och utvärdering av arbetsområden.

Skolinspektionen bedömer att lärarna behöver utveckla arbetet med att ge eleverna inflytande på undervisningen. Granskningen visar att lärarna ger eleverna möjlighet till inflytande på olika sätt, men att elevernas delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen behöver utvecklas. Arbetet varierar mellan olika lärare och det har inte förts några diskussioner i arbetslagen gällande hur eleverna kan ges inflytande i planering och utvärdering av undervisningen samt hur detta kan öka efter elevernas ålder och mognad.

Av 4 kap. 9 § skollagen framgår att barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Enligt Lgr 11 avsnitt 2.3, Elevernas ansvar och inflytande, framgår att eleverna ska ges inflytande över utbildningen. Läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande över undervisningens innehåll samt se till att elevens inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Vidare framgår att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

Skolinspektionen rekommenderar lärarna att i planeringen av undervisningen i högre grad låta eleverna vara delaktiga. Detta kan ske genom att eleverna delger vilka erfarenheter och föreställningar de har kring det som undervisningen ska behandla och utifrån detta kan lärarna tillsammans med eleverna välja olika delar från det centrala innehållet att arbeta med. Vidare kan lärarna utveckla arbetet med hur de ska ge eleverna möjlighet att påverka arbetssätt och arbetsformer. Lärarna kan även utveckla arbetet med att kontinuerligt låta eleverna utvärdera undervisningen och använda detta underlag som utgångspunkt för vidare planering och utveckling av undervisningen. För att elevernas ansvar ska kunna öka med stigande ålder, behöver rektorn skapa förutsättningar för lärarna att diskutera hur de kan arbeta med

elevinflytande i olika årskurser. Lärare som kontinuerligt låter eleverna utvärdera hur arbetet fortlöper lyckas bättre med att få eleverna att uppleva att de har inflytande¹.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn och lärarna arbetar aktivt och vidtar åtgärder för att skapa trygghet och studiero. Skolan saknar dock ett samlat arbete med att systematiskt följa upp och kartlägga det arbete som bedrivs och vilka effekter arbetet har för alla elevers upplevelse av trygghet och studiero. Vidare behöver eleverna i högre grad involveras i arbetet med att skapa trygghet och studiero.

Skolan arbetar aktivt och vidtar åtgärder för att skapa trygghet. Utredningen visar att det på skolan bedrivs ett aktivt trygghetsarbete där lärare och elevhälsans professioner är involverade. Skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling kommer under höstterminen att utvärderas av elever och lärare. Utifrån utvärderingen kommer en ny plan att upprättas. Av ingiven dokumentation och av intervjuer med lärare och elevhälsans representanter framgår att skolan arbetar med så kallade familjegrupper, där elever från olika årskurser ingår. Syftet är att arbeta med värdegrundsfrågor och att eleverna ska lära känna varandra, vilket bidrar till ökad trygghet. I grupperna arbetar de även med olika frågor som lärarna sett behov av på gruppnivå, exempelvis språkbruk eller trafikregler. Lärarna berättar att de nu även identifierat behov av att göra grupper där elever från ett och samma stadiet ingår för

¹ Skolinspektionen (2018) Tematisk kvalitetsgranskning, *Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen*

att arbeta med specifika frågor. Elevhälsans representanter beskriver att de är involverade i arbetet med familjegrupperna genom att de för diskussioner med lärarna om arbetet vilket muntligt följs upp av rektorn.

Skolan arbetar aktivt och vidtar åtgärder för att skapa studiero. Utredningen visar att det oftast råder studiero så att eleverna kan ägna sig åt de uppgifter som planerats utan att bli störda. Av intervjuer och lektionsobservationer framgår att det oftast är studiero på lektionerna och att lärarna vidtar åtgärder vid behov för att skapa en miljö där eleverna kan koncentrera sig. Det sker bland annat genom att påminna eleverna om vilken ljudnivå som passar till uppgifterna och genom att bryta av arbetet med någon rörelsesång eller liknande. Lärarna beskriver att de aktivt arbetar med att skapa studiero i klassrummen men att det är upp till varje lärare hur de arbetar med detta. Elevhälsans representanter berättar att ett syfte med elevhälsomötena, som de har tillsammans med lärarna, är att lyfta fram goda exempel för att skapa studiero. Även på de hälsosamtal som skolsköterskan har med elever i årskurs 1 och 4 pratar de om studiero och vid behov kan skolsköterskan återkoppla till berörda lärare. Rektorn och elevhälsans representanter uppger att vissa insatser har gjorts för att generellt förbättra studieron. Exempelvis har de startat ett pulsprojekt vilket innebär att de har pulshöjande aktiviteter de dagar eleverna inte har idrott och hälsa. Ytterligare insatser är att gruppdelning görs vid undervisning i musik och slöjd och att lärarna har en medvetenhet vid placeringar i klassrummet. Av intervju med rektorn, lärare och elevhälsans representanter framgår att lärarna kan prata om studiero på personalmöten och med elevhälsans professioner, men att det på skolan saknas ett gemensamt arbets- och förhållningssätt bland personalen för att skapa studiero.

Skolans arbete med att skapa trygghet och studiero behöver systematiskt följas upp. Av ingiven dokumentation och av samtliga intervjuer framgår att det på skolan saknas gemensam kartläggning av alla elevers upplevelse av trygghet och studiero. Lärarna genomför någon form av kartläggning i sina klasser, men det varierar vilka och de sammanställs inte. Exempelvis genomförs trygghetsvandringar i vissa klasser för att identifiera platser vilka eleverna upplever som otrygga. Även klassråd och elevråd genomförs där samtal förs om trygghet och studiero. Vid elevrådet har det framkommit att eleverna upplevde att det saknades rastvakter som rörde sig runt på skolgården. Detta har lett till att rastvakterna numera har västar på sig för att synas bättre. Det har även framkommit behov av att förstärka tryggheten på skolgården i form av ökad vuxennärvaro vid vissa platser. Eleverna berättar vid intervjuer att de upplever att de flesta elever på skolan är trygga och att det nu är fler vuxna ute på rasterna än det var tidigare. Rektorn berättar att det sällan framkommer något gällande att elever upplever sig otrygga och att det inte finns några pågående insatser kopplat till någon specifik klass. Lärarna uppger att de inte gemensamt har följt upp

och diskuterat resultatet av de olika metoder de använder och hur de påverkar elevernas upplevelse av tryggheten och studieron. Elevernas upplevelse av trygghet och studiero följs istället upp i en kommungemensam enkät som görs vartannat år med elever i årskurs 4–6. Rektorn uppger att de inte har gjort några specifika insatser och åtgärder utifrån resultatet på denna enkät, då det inte var något särskilt som framkom. På skolenheten genomförs inte någon enkät och rektorn uppger att det inte görs någon strukturerad och dokumenterad uppföljning av elevernas upplevelse av trygghet och studiero.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med personalen systematiskt följa upp och analysera resultaten av skolans arbete med trygghet och studiero samt utveckla elevernas delaktighet i detta arbete.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver utveckla arbetet med att systematiskt följa upp och analysera skolans arbete med trygghet och studiero. Granskningen visar att skolan bedriver ett aktivt arbete för att skapa trygghet och studiero, men att arbetssätt och resultat inte systematiskt följs upp. Vidare kan elevernas delaktighet i detta arbete öka. Alla elevers uppfattning av tryggheten och studieron har inte följts upp i respektive klass och inte heller på skolenhetsnivå. Skolan har inte heller något samlat arbete för hur eleverna ska involveras i arbetet med att skapa trygghet och studiero.

Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Av Lgr 11 avsnitt 2.3, Elevernas ansvar och inflytande, framgår att eleverna ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Skolans mål att eleverna succesivt utövar ett större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan. Enligt Lgr 11 avsnitt 2.8, Rektorns ansvar, framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att i samverkan med lärarna utveckla fler metoder för att systematiskt kartlägga alla elevers uppfattningar av tryggheten och studieron. Detta kan med fördel genomföras på olika sätt, exempelvis genom att alla

elever i alla årskurser besvarar en trygghetsenkät där frågor om både studiero och trygghet ingår. För att höja kvaliteten ytterligare rekommenderar Skolinspektionen att enkäten omfattar hela utbildningen och att frågor om trygghet omfattar lärmiljön men även skolmåltider, korridorer, skolgården, utflykter, skolbibliotek och kränkningar via nätet etc. Det centrala är att skolan får ett brett och rikt material av hur eleverna upplever tryggheten för att kunna göra adekvata analyser och vidta ändamålsenliga åtgärder. Även i detta arbete kan eleverna involveras.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorns analys av likvärdigheten i lärarnas bedömning och betygssättning kan utvecklas. Vidare framgår att rektorn i högre grad behöver ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar och betygssättning.

Rektorns analys av likvärdigheten i lärarnas bedömning och betygssättning kan utvecklas. Av ingiven dokumentation och intervju med rektorn framgår att kunskapsresultaten är goda i alla ämnen även om det finns nivåskillnader mellan olika år. Rektorn anser dock att det är svårt att analysera betygen ur ett likvärdighetsperspektiv eftersom det är så få elever på skolan. Rektorn har analyserat skillnader mellan nationella prov och terminsbetyg och det finns enligt rektorn skäl till de avvikelser som identifierats. Lärarna berättar att rektorn har pratat med dem om avvikelser och ställt frågor kring dessa. Rektorn uppger vidare att han i sin analys inte har identifierat några skillnader kring bedömning och betygssättning mellan olika lärare. Rektorn har inte heller identifierat några utvecklingsbehov hos lärarna gällande bedömning och betygssättning, då de flesta lärare är legitimerade och rektorns uppfattning är att bedömarkompetensen är hög.

Rektorn behöver i högre grad ge lärarna förutsättningar för att kvalitetssäkra sina bedömningar och betygssättning. Av ingiven dokumentation och intervjuer med rektorn och lärarna framgår att lärarna diskuterar med varandra och vid behov med rektorn om de har dilemman kring bedömning och betygssättning. Enligt rektorn kan

lärarna även ta kontakt med lärare på andra skolor för att diskutera bedömning. Lärarna beskriver att de inte har några inplanerade möten för att diskutera sambedömning eller likvärdighet, utan det sker spontant och i informella samtal. Enligt rektorn finns det inte någon struktur för sambedömning på skolan. Lärarna berättar att de använder Skolverkets obligatoriska bedömningsstöd för årskurs 1. Lärarna beskriver att det varierar om nationella proven sambedöms eller inte. De nationella proven avidentifieras inte och rättas till viss del endast av undervisande lärare. Lärarna ger exempel på att de muntliga delproven bedöms av två lärare och att lärarna i årskurs 6 har haft träffar med ämneslärare från andra skolor. I kommunen anordnas gemensamma träffar för sambedömning av nationella proven, men förra läsåret var det ingen av lärarna som deltog. Rektorns uppfattning är att lärarna har tillräcklig bedömarkompetens, men att det enligt honom är en utmaning hur han som rektor ska kunna säkerställa att det är så. Av ingiven dokumentation framgår att en insats för att utveckla arbetet med bedömning och betygssättning senaste året är att kommunens språkutvecklare har stämt av omdömena i årskurs 1 och fört samtal kring detta med berörda lärare.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver i högre grad ge lärarna förutsättningar att diskutera bedömning och betygssättning inom skolan och i ett större sammanhang.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i högre grad behöver ge lärarna förutsättningar att diskutera bedömning både inom skolan och i ett större sammanhang.

Granskningen visar att det är en liten skolenhet med få lärare. Viss sambedömning sker inom skolenheten men inte i tillräcklig grad och samverkan med andra skolor sker i liten utsträckning. För att säkerställa likvärdigheten i lärarnas bedömning behöver rektorn ge lärarna förutsättningar att diskutera bedömning och betygssättning i strukturerade sammanhang.

Enligt 1 kap. 9 § skollagen ska utbildningen inom skolväsendet vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas.

I Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2018:247, s. 22-23) om betyg och betygssättning beskrivs att sambedömning är ett betydelsefullt redskap för ökad likvärdighet, eftersom det bidrar till en gemensam syn på vad som ska bedömas och hur bedömningen ska gå till. Ett professionellt samtal om utformningen av ändamålsenliga bedömningssituationer och bedömning av olika underlag kan förbättra

likvärdigheten. Sådana diskussioner kan ha både formativa och summativa syften. Lärare kan tillsammans analysera underlag och på vilka olika sätt som eleverna ger uttryck för sin förståelse av ämnesinnehållet. Vidare framgår att rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevers kunskaper vid betygssättning, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Vid behov kan huvudmannen behöva bistå med att organisera arbetet mellan skolenheter, exempelvis om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten. Detta kan ske genom att skapa mötesplatser, såväl fysiska som digitala.

För att ytterligare utveckla arbetet med bedömningen och betygssättning rekommenderar Skolinspektionen att lärarna ges möjlighet att diskutera bedömning både inom skolan och i ett större sammanhang. En närliggande möjlighet är att påbörja samarbeten med de andra skolor som rektorn också ansvarar för. I och med att det är en liten skolenhet, vid vilken det finns lärare som undervisar i ämnen där de saknar behörighet, är det av stor vikt att lärarna ges förutsättningar att systematiskt och kontinuerligt diskutera bedömningar med lärare från andra skolor. Vidare kan rektorn för att ytterligare höja kvaliteten se till att lärarna använder fler verktyg för att skapa likvärdighet inom bedömning och betygssättning såsom Skolverkets bedömningsstöd och avidentifierade nationella prov.

På Skolinspektionens vägnar

X Lena Stadler

Lena Stadler
Beslutsfattare
Signerat av: Lena Stadler

X Ulrika Hultberg

Ulrika Hultberg
Föredragande
Signerat av: Ulrika Hultberg

I handläggningen av ärendet har även utredarna Anders Berggren och Åsa Rasmussen medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fem lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 2 och 3 september 2019. Besöket genomfördes av Ulrika Hultberg, Anders Berggren och Helena Lanver.

Överumsskolan i Västerviks kommun är en grundskola med förskoleklass och grundskola årskurs 1–6. Verksamheten är organiserad i en klass per årskurs. Lärarna är organiserade i två arbetslag, förskoleklass–årskurs 3 samt årskurs 4–6. Skolenheten leds av en rektor som också har ledningsansvaret för ytterligare två skolor i kommunen. Det går cirka 96 elever i årskurs 1–6 vid skolenheten. Förskoleklassen omfattas inte av granskningen.